

potrebno, da je dobil jednotno misel, in tudi z bogoslovskega stališča mu ne moremo oporekati; 41. in 42. psalm sta združena v jednega v več nego 40 hebrejskih rokopisih. Ker ima pa knjižica vendar-le 150 psalmov, treba je bilo pesniku več psalmov raztrgati na dvoje; tako n. pr. 23, 7—10 vrsto že prevaja kot 24.; 35, 6—13 kot 36.; 100, 24—29 kot 101. itd. Priznavamo pa tudi tukaj, da se mu je vse to srečno sponeslo. Pesnik prevaja večinoma po izvorniku, in le čuditi se je, kako more tako točno izražati misel za mislijo. Jezik njegov je na vrhuncu razvoja. Dejali bi skoro, da sega že nekoliko čez meje. Skoro na vsaki strani opazamo namreč, da je pesnik doma v slovanskih jezikih; morda se to vidi semtertje še preveč jasno. Češka (tudi hrvaška) beseda »utočišče« (str. 103, 159 in še večkrat) bi se pač lahko malo bolj po naši zavila; saj uprav za tisti pojem rabi pesniku »zatočišče« (str. 82), in nam se zdi to boljše. Tudi »praveden« in »pravednost« v pomenu pravičen, pravičnost in »nikati« (str. 148), (češki vynikati) je nekam brez potrebe izposojeno od naših severnih bratov. Pohvalili smo že čiste rime; le malokdaj to ne velja; tako n. pr. up je — ljub je (stran 174). »Timpan« (str. 239) ni na mestu; brez dvojbe se ima tu misliti na kako glasbeno orodje na strune; Vulgata prevaja »organa« (hebr. kinnoroth). — S tem smo pri kraju z opazkami. Z največjim veseljem uvrščujemo to knjižico med najboljša slovenska pesniška dela, želeč, naj bi vsakemu izobraženemu Slovencu postala dobra znanka, bodrilka in tolažnica v grenkih časih, naj bi vsi našli v njej najblazjega, najprijetnejšega dušnega užitka.

Dr. K.

»Sofoklejev Edip na Kolonu.« Životopis Sofoklejev in uvod napisal, dramo prevel in opomnje dodal R. Perušek. V Novem Mestu. Natisnil in založil J. Krajec. 1892. Cena 15 kr. — Najduhovitejši in najbolj razviti jezik starega veka je brezdvomno grški. To nam spričujejo različni spisi in umotvori grških zgodopiscev, modroslovcev, pesnikov. Med dramatičnimi pesniki je na prvem mestu umetnik, katerega so stari imenovali »δ τραγικός«. Da je ta umetnik — Sofoklej — prvi dramatik starogrški, dokaz za to so nam njegove drame, v katerih ne vemo, ali naj bolj občudujemo vzvišene misli in globoka čustva, ali blagoglasni in s čudovito umetnostjo umerjeni govor. Mnogo dram Sofoklejevih se je pogubilo. Izmed ostalih pa smemo najlepšim in umetnejšim prištevati dramo »Edip na Kolonu«, katero je gosp. pisatelj, ne boječ se truda, — saj mu je bil ta trud le »slast« — prevel na slovenščino za »Narodno biblioteko«. — Kdor pozna razliko med novoslovenščino in starogrščino, temu tudi ni neznano, da prevajanje iz starogrščine na novoslovenščino ni baš lahka stvar. Posebno težko je sloveniti dramatike starogrške, — med temi pa cvet grške dramatike — umotvore Sofoklejeve. Pri slovenjenju Sofoklejevih dram delajo največ težkoč izobraženi grški jezik, metrika, ritmika in vrhu tega še pokvarjeni tekst.

Gledé na te težave piše gosp. prelagatelj v pripomenku (str. 3): »Poznavalec grškega jezika

vé, kako težko je prevajati koncizne izreke grške, kadar je prevodilec zapet v ozke meje pesniškega merila, posebno v lirskih partijah, kjer oblik metra in čudno zasukani govor velike zapreke delata.« Gosp. pisatelj se je trudil »ustvariti primerno sliko matice«, ter je pri prevajanju semtertje rabil manj navadne izraze, — zakaj, ni vselej lahko dobiti za grško besedo primerne izraza slovenskega — in je zraven opombic (stran 99—106) za lažje razumevanje svojega prevoda pridelal tudi kratek slovarček (str. 107—109) manj navadnih besed. Napisal je tudi nekaj stranij »o životu in pesniškej znamenitosti Sofoklejevej« (str. 5—10) in uvod k Sofoklejevemu »Edipu na Kolonu« s tremi kazali (str. 11—32). Prevod sam obsega 63 strani (stran 35—98). Cela knjižica šteje torej okoli 109 stranij.

To delce je v obče hvalevredno, ker nam kaže, da je slovenski jezik tudi v zadnjih letih napredoval in je sposoben za prevajanje največjih umotvorov grških na novoslovenščino. Prav zaradi važnosti tega dela omenjamo nekatere stvari.

Str. 4. rabi gosp. pisatelj izraz »arza« (ἄρσις) za dolgi poudarjeni, izraz »teza« (θέσις) pa za kratki, nepoudarjeni zlog. Primerneje bi bilo, da z arzo označimo kratki, oziroma dolgi nepoudarjeni, s tezo pa dolgi, oziroma kratki, poudarjeni zlog. Grki so imeli namreč navado, kadar so zlog poudarjali, z nogo stopiti na tla (τὸν πόδα τιθέναι), kadar so pa nogo vzdignili (τὸν πόδα ἀρσεν), bil je zlog brez poudarka.

Str. 5. stojé besede: »Sofoklej... narodil se je po poročilih parskega marmorskega letopisa leta 495. (po drugih vestéh leta 496. ali 497.). Po bitki Salaminski plesal je baje Sofoklej, kateremu je bilo tedaj 17 let, v društvu mladeničev okoli tropeja.« V teh vrsticah vidimo neko nasprotje. Ako je bil Sofoklej za časa Salaminske bitke (l. 480.) po mnenju pisateljvem star 17 let, ko je vodil, lahko oblečen (γυμνός), kolo mladeničev atenskih okolo tropeja, bilo je rojstveno leto Sofoklejevo 497./6.; ako se je pa pesnik narodil l. 495., boljše 496./5., bil je ta, ko je vodil kolo, star še le 16 let, kar čitamo tudi pri starih pisateljih.

Kakor se gosp. pisatelj ne more natanko odločiti za to ali ono rojstveno leto pesnikovo, tako tudi gledé na njegovo smrt ni odločnega mnenja, pišoč (str. 6): »Umril je leta 405. (406. ali 407.)«

Str. 6. navaja gosp. pisatelj vzroke smrti Sofoklejeve, kakor nam jih sporočajo stari pisatelji. Po našem mnenju Sofoklej ni umrl od veselja nad tragično zmago ali pri čitanju Antigone, tudi se ni zadužil z vinsko jagodo. Lahka, skoro brezčutna smrt zaradi visoke starosti pesnikove je bila povod, da so si izmislili one vzroke.

Str. 26. čitamo: »Mnogi filologi imajo navado, da v vsakem znamenitejšem delu grške pesniške pa tudi filozofske književnosti vohajo tendencije in namigavanja na sodobne politične odnošaje. Temu nespametnemu početju tudi »Edip na Kolonu« ni mogel izbegniti« itd. Mnenja učenjakov o tendencijoznosti naše drame so različna. Kdor pozna natančneje politične

razmere za peloponeške vojske, kdor ve, da je bil Sofoklej ob nesrečni sicilski vojski okoli leta 413. med svetovalci (πρόβουλοι), in komur ni neznano, da se Sofoklej ni samo državniskega delovanja udeleževal, ampak da se je tudi popolnoma gibal in sukal pod mogočnim uplivom velikega državnika — Perikleja, — saj je Sofoklejeva umetnost pravi, neizkaljeni izraz Periklejevih Aten in njih omike, — pač priznava, da je drama »Edip na Kolonu« vsaj deloma tendenciozna. Tudi Evripid, vrstnik Sofoklejev, je pisal politične drame (prim. Heraklide). Ali pesnik zato, ker ni politik v pravem pomenu besede, ali ker se le deloma havi s politikom, ne sme in ne more pisati politične, tendenciozne drame? Zgodovina nas uči, da najodličnejši pesniki zlagajo dostikrat pesmi ne le iz pesniškega, ampak tudi iz političnega nagiba. Drami »Edip na Kolonu« je dala povod brezdvomno tudi peloponeška vojska, saj jo je Sofoklej spisal proti koncu omenjene vojske. Iz vsebine drame se tudi razvidi, da se je Sofoklej oziral na razmere, osebe in države iz časa peloponeške vojske.

J. Jenko.

»**Maksimilijan I., cesar mehikanski.**« Slovenskemu ljudstvu pisal Fr. Nedeljko. V Ljubljani. Založil J. Giontini. 1892. 8°. Str. 69. Cena 20 kr. — Ta knjižica o nesrečnem Maksimilijanu ni prva v slovenskem slovstvu. Pa ona prva, »Cesar Maks in Meksika«, se je jako poizgubila. Ker je junaški Maks dobro znan našemu narodu, zato hode pač rad marsikdo v roke vzeti tudi to knjižico, ki pripoveduje v lepi in mični obliki o življenju, o cesarovanju in naposled o tužni smrti Maksovi v tuji zemlji. Že tak dogodek sam na sebi mika bralca, kaj še le, če se spomnimo, da je tudi marsikateri Slovenec šel po jednako srečo v tujino. Mnoge strani v knjigi so nam ugajale, bodisi zgodovinska natančnost in pa umno razvijanje, ker le tako umevamo nesrečno smrt cesarjevo, bodisi jezik, ki je dokaj čist in pravilen. Vendar bi želeli za »slovensko ljudstvo«, da bi bile nekatere stvari bolj domače razložene, zlasti verske ali cerkvene razmere, zakaj izrazi, kakor »klerikalna stranka«, ne pojasnjujejo ljudstvu resnice. Na str. 60. naj bi se bilo omenilo, da ono poročilo o smrti cesaričini ni bilo resnično, ker vsak čitatelj pač ne vé, da je cesarica še dandanes živa.

Sicer je pa zgodovina pokojnega mehikanskega cesarja za vsakatega jako poučna, če le hoče misliti o usodi narodov, kakor o sreči posameznega človeka.

»**Ilustrovani narodni koledar**« za navadno leto 1893. V. leto. Celje. Uredil in izdal Dragotin Hribar. 8°. Str. 160. Cena vez. knjigi 1 gld. — Po zunanji obliki je ta koledar najelegantnejši med drugimi slovenskimi koledarji. Ima osem ličnih slik, zlasti lepo izvirno sliko celjskega mesta po fotografiji gosp. Magoliča, in pa vkusno, vablivo prirejeno vezavo. V vsebini spoznavamo »Mihaela Vošnjaka« z bratom dr. Josipom vred (življenjepisna črtica s slikama), že znano pripovedovalno zmožnost Pavline Pajkove v noveli »Igra s srečo«, pisatelja Ahasvera »iz popotnih spominov« in mladostni

spis gosp. S. Rutarja (iz l. 1875.) »Selitev Slovanov proti jugu«. Tako je torej tvarina v tem obsegu dokaj raznovrstna. V jezikovni obliki se kaže poleg skrbne poprave še marsikaka hiba, celo v Aškerčevem prevodu »Car Vahtang«, n. pr.: »Mesto klatim da sredi se gôr« in »ima prav«. — Koledar je primerjen samo odraslim, zvedenim čitateljem.

Dr. Fr. L.

PRVAŠKO SLOVSTVO.

(Piše J. Barlè.)

Ni dolgo od tega, kar je zagledala v Križevcih beli svet knjiga Iv. Lepušiča: »**Bošnjakuše.**« Pripovijesti. 1892. 8°. Str. 145. Cena 60 kr. — Menda je pisatelja navdušilo to, da so bile tako laskavo sprejete njegove: »Slike iz Bosne«, katere je izdal v letošnji Matici. V kratkem je napisal drugo knjigo iz bosanskega življenja. — V knjigi je večja povest »Marijan« in mala: »Sejda«. Sejda je lepa slika iz onega časa, ko so naši osvojili Bosno. Jure, sin kmeta Petra Benčiča, ne more pozabiti jedinice Mustavagine, Sejde, s katero se je bil seznanil še kot otrok, ko je prinašal agi mleko. Tudi ona je njemu naklonjena, ali kaj pomaga, ker je baš ondaj najbolj napeto med mohamedanci in rajo. Ne samo to, ampak tudi dolgovrati mujezin Abduhal pogleduje prav često za dekletcem, katero mu je zmešalo še ono malo pameti, kar je je imel preje. A kar je najhuje, Mustavaga sam sili, da vzame Sejda Abduhala. Ni druge pomoči, kakor da še za časa pobegne v varnejše kraje. Mlada se dogovorita, da pride čez nekaj časa Jure preoblečen po turško in odvede deklico. Dober znanec, Juretov ujec (franciškan) fra. Stipo dá Juretu turško obleko, da se odpoti bogato preoblečen v kraj, kjer je bivala deklica, da jo ob priliki odvede. Ali bilo mu je v nesrečo. Baš onih dnij je prekoračila avstrijska vojska mejo, ulovila z drugimi Turki tudi Jureta in ga odvela tja gori v Olomuc, a Mustavago so vojaki ubili, le Sejda je še ob pravem času srečno pobegnila k svoji prijateljici, a od ondodi k fra. Stipu. Dobri ujec jo je učil resnic sv. vere in nekega dne krstil v svoji kapelici. Za spomin na Jureta, o katerem ni bilo niti duha, niti sluha, nazvala se je Sejda ob krstu Jurka. Že je mislila oditi v samostan, kar dojde nenadoma v hišo Jure, raztrgan in izmučen. Da je bila kmalu potem poroka, ni mi treba omenjati, a dobri fra. Stipo je imel kaj zapisovati v svojo »kroniko«.

Večja povest je »Marijan: spominjanja na prvo novačenje (vojaški nabor) u Bosni.« Tudi tu ni zapletenih dejanj, a pripoveduje se dosti obširno, prizor se pridružuje prizoru. Ni boljših prijateljev, kakor sta zlatarja Stanko in Marijan. Stanko ima le sestro Pavko, a Marijan mater Jurko. Čegava bi bila Pavka, če ne Marijanova, pa zato ni čudno, če sta se rada gledala. Ali kjer se dva vjemata, tam se hitro najde tretji, kateri jima zavjeda srečo, a ta tretji bil je vaški knez (župan) Stipan. Tudi njemu je bila Pavka povšeči, pa je želel, da bi bila njegova žena. Da zvrši svoje zlobne nakane, ni